

Гавҳари барчида аз маҳосини дини Ислом

Абдурраҳмон ибни Носир Ассаъдӣ

Ин рисола баёнгари баъзе аз
маҳосини дини мубини Ислом
мебошад.

<https://islamhouse.com/228542>

- [ГАВҲАРИ БАРЧИДА](#)
 - [МАҲОСИНИ ДИНИ
ИСЛОМ](#)
 - [МИСОЛҲОИ МАҲОСИНИ
ДИН](#)
 - [МИСОЛИ НАХУСТИН :
Дини ислом мабни бар усули
ИМОН аст](#)

- МИСОЛИ ДУВВУМ :
Тафаккур дар аркони амалии
дин
- МИСОЛИ САВВУМ : Амр
ба ваҳдату дўсти
- МИСОЛИ ЧАХОРИМ :
Ислом дини раҳмат ва
баракат аст
- МИСОЛИ ПАНЧУМ :
Ислом дини ҳикмату фитрат
ва дини ақл аст
- МИСОЛИ ШАШУМ : Чиход
ва амри маъруфу наҳйи
мункар
- МИСОЛИ ҲАФТУМ : Савдо
ва муомилот
- МИСОЛИ ҲАШТУМ :
Хўшиҳои ҳаёт

- МИСОЛИ НУҲУМ : Ҳукуки мардум
- МИСОЛИ ДАҲУМ : Мерос
- МИСОЛИ ЁЗДАҲУМ :
Ҳудуд ва ҷазои ҷиноятҳо
- МИСОЛИ ДУВОЗДАҲУМ :
Манъ аз тасарруфи ноҷо дар мол
- МИСОЛИ СЕЗДАҲУМ :
Аҳду паймон дар муомилот
- МИСОЛИ ҶОРДАҲУМ :
Қарз ва садақот
- МИСОЛИ ПОНЗДАҲУМ :
Ҳалли ихтилофот
- МИСОЛИ ШОНЗДАҲУМ :
Амр ба машварат
- МИСОЛИ ҲАБДАҲУМ :
Ислом ислоҳгари дин ва дунё аст

- МИСОЛИ ҲАЖДАҲУМ :
Алоқаи илму дин ва
давлатдори
- МИСОЛИ НУЗДАҲУМ :
Шариат созгори илм ва ақл
аст
- МИСОЛИ БИСТУМ :
Футўҳоти исломи
- МИСОЛИ БИСТУ ЯКУМ

ГАВҲАРИ БАРЧИДА

МАҲОСИНИ ДИНИ ИСЛОМ

АБДУРАҲМОНИ САЪДИ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Ба номи худованди бахшояндаву
меҳрубон

Ситоиш ба худованди мутаол, ўро сано мегўем, аз ў имдод ва омўрзиши гуноҳ металабем, ба сўи ў тавба мекунем ва ба ў паноҳ мечўем аз бадихои нафсу кирдорҳои зиштамон. Ҳар киро худованд ҳидоят кардааст, онро гумроҳкунандае набошад ва ҳар киро ў ба гумроҳи раҳо созад, онро ҳидоятгаре набошад. Шаҳодат медиҳем, ки маъбуде барҳаҳ чуз ў нест, ягона аст, шарике надорад ва Муҳаммад бандаву паёмбари ўст, салому дуруди бепоёни худованд бар ў ва оли ў бод!

˘ ˘ ˘

МАҲОСИНИ ДИНИ ИСЛОМ

Дини ислом, ки онро Муҳаммад (с) овардааст, комилтарину беҳтарин, созандатарин ва бузургтарини динҳост. Ончи ин дин аз маҳосину накўиҳо, камолу раҳмат ва салоҳу адлу ҳикмат дар бар гирифтааст, далолат ба камоли мутлақи он ва паҳноии илму ҳикмати фиристандаи он мекунад. Ончи аз мўъҷизаҳои қотеъ, пешгўиҳо ва фасоҳату балоғат, ки аз паёмбари акрам (с) содир шудааст, далолат ба содиқ ва барҳақ будани ӯ мекунад. Паёмбаре, ки ҳаргиз аз хоҳиши худ суҳан нагуфтааст, **балки:**

"إِنَّهُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ" (النجم: ٤).

"Ҳар ончи паёмбар мегӯяд, ваҳй аст, ки ба ӯ фиристода мешавад."
(Наҷм:4).

Ислом динест, ки бо бузургтарин шоҳиду бурҳонҳо ягона будани Аллоҳ таолоро ба камоли мутлақ ва ростии рисолати паёмбар (с) ро собит месозад.

* * *

Мақсад аз нигоштани ин сатрҳо баёни нақўиҳову маҳосини дини бузурги ислом мебошад, ба он андозае, ки донишам ба он расидааст. Агарчи илму маърифати ман очизтар аз он аст, ки ончиро ин дин аз азамату ҷалол ва фазилату камол дарбар гирифтааст, баён

созад. Ибораҳои ман қудрати онро надорад, ки маҳосини ин динро бар вачҳи комил шарҳ диҳад...

Ба инсон сазовор нест, ки ба сабаби умуре, ки аз дарки он очиз мондааст, он чизхоеро, ки ба ӯ аз маърифати ин дин ҳосил шудааст, тарк намояд. **Худованд касеро волотар аз қудраташ мукаллаф накардааст:**

" فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ " (التغابون ١٦)

"Ба андозаи тавоноиятон худоро такво кунед! " (Тағобун 16)

Дар маърифати нақўиҳо ва маҳосини ин дини бузург ғоидаҳои зиёде аст, **ба монанди:**

Машғул будан дар ин мавзӯи бошараф, ки аз бузургтарин мавзӯҳои улуми дини ва аз қабилӣ афзалтари аъмоли солеҳ мебошад. Шинохтани он, баҳсу ҷустуҷу аз он, тафаккур дар бораи он ва паймудани роҳҳое, ки ба маърифати он мерасонад, аз беҳтарин умурест, ки шахс худро ба он машғул месозад ва вақтеро, ки дар ин роҳ сарф намудааст, дар номаи кирдорҳояш дар радифи аъмоли солеҳ нигошта хоҳад шуд.

Маърифати неъмат ва суҳан гуфтан доир ба он, амре мебошад, ки худову расул ба он фармудаанд ва он аз ҷумлаи амалҳои нақў мебошад.

Шакке нест, ки баҳс дар ин мавзӯъ, эътироф ба бузургтарин неъматест, ки худованд бар бандагонаш ато намудааст. Ин неъматӣ бузург дини ислом аст, ки худованд ҳеч динеро ба ҷуз аз он пазируфта нахоҳад кард. Пас сухан гуфтан дар ин мавзӯъ, шукру сипос ба худованд дар ивази неъматҳояш ва мӯҷиби зиёдшавии он аст.

Мардум дар имон ва камоли он аз ҳамдигар фарқи зиёд доранд. Ҳар андозае, ки шахс ин динро бештар шиносад, бузургдошт намояд ва ба он шоду масрур бошад, чунин шахс дар имон комилтар ва дар яқин солимтар хоҳад буд.

Аз беҳтарин роҳҳои даъват ба сӯи дин, шарҳи нақӯиҳову фавоиди он мебошад. Зеро дар натиҷаи мутолиаи он ҳар шахси соҳибакл, ки дорои фитрати солим аст, ба сӯи он моил мегардад ва онро мепазирад.

Агар масъулияти даъватро ононе бар ўҳда гиранд, ки битавонанд ҳақоики онро бар ваҷҳи сазовор шарҳ бидиҳанд ва фоидаҳои онро дар масолеҳи иҷтимоӣ мардум баён созанд, дар ҷалби мардум ба сӯи дин кофи хоҳад буд. Зеро мардум сухани онеро қабул мекунанд, ки зоҳиру ботини ў бар салоҳ бошад ва пайрави ба оне мекунанд, ки дар татбиқ намудани дин дар умури зиндаги, барои онон

намуна шуда тавонад. Шахсияти чунин инсон баёнғари ҳақиқати дин хоҳад буд ва дар ин ҳол ҳоҷате ба сиёҳ кардани динҳои дигар нахоҳад монд.

Хусусан агар тавонад динро бо таҷрибаҳои зиндаги қиёс намояд ва оқибати ҳуши диндори ва танзими умури оилави ва иҷтимоӣи шахси диндорро собит созад, мӯҷиби қабул ва пазироии ҳамагон хоҳад буд.

Накӯйҳои дини ислом умуми мебошад, дар масоили усули ва фаръи, дар улум ва аҳкоми шаръи, дар улуми коинот, дар улуми иҷтимоӣи ва ғайра аз донишҳо, ки

башарият дар танзими умури
иҷтимоӣ мӯҳтоҷи он мебошад.

МИСОЛҲОИ МАҲОСИНИ ДИН

Дар ин рисолаи кӯчак мисолхоеро доир ба усул ва фуруӯи шариат ва ибодоту муомилот ба таври ихтисор зикр мекунам, то дарро барои шахсе, ки битавонад дар умури дин ва масоили он тафаккур ва тадаббур кунад, фавоиди онро дарк намояд ва хулосаи андешаҳои хешро баён созад, боз карда бошам.

˘ ˘ ˘

**МИСОЛИ НАХУСТИН : Дини
ислом мабни бар усули имон аст**

Дини ислом мабни бар аслҳое
мебошад, ки ба таври иҷмоли дар ин
оят мазкур шудааст:

"قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَمَا أُوتِيَ النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ"
(البقرة: ۱۳۶).

"Бигуед: Имон овардем ба Аллоҳ ва
ба ончи нозил шудааст ба сӯи мо ва
ба ончи нозил шудааст ба Иброҳиму
Исмоил ва Исҳоқу Яъқуб ва сибтҳо
ва ба ончи ато шудааст ба Мусо ва
Исо ва ба ончи ато шадааст ба
паёмбарон аз парвардигорашон,
байни онон фарқ намегузорем ва мо
ба он таслим шудагонем."
(Бақара:136).

Ин усули азим, ки худованд
бандагонашро ба гаравидан ба он

амр кардааст, асосҳое мебошад, ки тамоми паёмбарони илоҳи бар он иттифоқ намудаанд. Ин усул амрхое бузург аз маърифатҳову эътиқодҳоро дар бар мегирад, ба монанди имон ба ончи худованд худаширо васф кардааст, дар китобаш ва ё бар забони паёмбараш ва ба харҷ додани тамоми кӯшишҳо ва ҷидду ҷаҳдҳо дар роҳи ба даст овардани ризо ва хушнӯдӣ парвардигор ва ғайраҳо...

Асли дин имон ба Аллоҳ таоло мебошад ва самараи имон ихлос дар аъмол ва саъйу кӯшиш дар умуре, ки худованд онро меписандад ва аз он рози мегардад.

Оё чунин тасаввур кардан мумкин аст, ки дине комилтару беҳтар аз ин дин бошад?!

Ислом амр мекунад ба бовар доштан ба ончи паёмбарон овардаанд, тасдиқи рисолати онон, эътироф ба он ҳақиқате, ки аз ҷониби парвардигор овардаанд, ҷудо накардан ва фарқ наниҳодан байни онон. Инчунин имон ба ин, ки тамоми паёмбарон ростгӯ ва амонатдор буданд.

Ислом динест, ки ба ҳақ амр мекунад, сидку ростиро эътироф мекунад, бо ҳақоқиқ ақли ва манфиатбахш ҳамқадам аст, ҳақиқатро ба ҳеч вачҳе рад

намекунад, дуруғеро ҳаргиз тасдиқ
намекунад, ботилеро ривоч
намедиҳад ва ин дин хатмкунанда ва
охирини динҳои собиқ аст.

Динест, ки амр ба накўкориву
ахлоқи писандида ва маослеҳи
бандагон мекунад. Тарғиб ба адлу
фазилат ва хайру раҳмат мекунад.
Аз зулм ситамгари ва дастдарозиву
бадахлоқи наҳй мекунад.

Динест, ки тамоми хислатҳои
камолро, ки паёмбарон иқро
кардаанд, эътироф ва собит месозад.
Тамоми масолеҳи дини ва дунявиро,
ки шариатҳои собиқ ба сўи он фаро
хондаанд, ташвиқ мекунад ва аз
тамоми фасодкориҳо наҳй мекунад.

Хулоса, акоиди ин дин иборат аз умурест, ки бо он қалбҳо покиза мегардад ва рӯхҳо ба салоҳ меояд, ахлоқ накӯ мегардад ва амалҳо солаҳ мешавад.

˘ ˘ ˘

МИСОЛИ ДУВВУМ : Тафаккур дар аркони амалии дин

Аркони бузурги ислом баъд аз имон: Барпо доштани намоз, додани закот, рӯзаи моҳи Рамазон ва ҳаҷчи баётуллоҳ мебошад.

Ин аркони бузурги дин, ки манфиатҳои азиме дорад, саъйи кӯшиширо металабад, то банда ба савоби зуд ва ё дери он, ба

натичаҳои неки он дар дунёву
охират ноил гардад.

Тааммул кунед дар амри намоз:
Ихлос барои худованд, таваччуҳи
тамом ва рӯй овардан ба сӯи ӯ,
санову ситоиш, дуъову хузӯъ...

Барпо доштани намоз ба манзилати
об додани дарахти имон дар бӯстони
ислом аст. Агар намоз шабонарӯз
такрор нагардад, дарахти пурсабзи
имон ба хӯшки мегаравад ва аз он ба
ҷуз ном ҷизе боқи наместонад.

Намоз аст, ки имонро месабзонад ва
таҷдид мекунад.

Бубин, ки намоз чи гуна шахсро ба
зикри худованд, ки бузургтарини

ибодатҳост, машғул намуда аз
зиштиҳову бадихо боз медорад.

Бингар ба ҳикмати закот, ки чи тавр
шахсро ба ахлоқи писандида фаро
меҳонад, ба амсоли саховатманди,
караму дасткушоди, шукри худо дар
ивази неъматҳояш, ҳифзи мол аз
нобуд шудан, шикастани муҳаббати
дунё дар қалб, накўи ба мардум, ёри
ба мўхтоҷон ва ғайра аз кирдорҳои
хўши инсонӣ.

Закот ҳоҷати ҳоҷатмандонро аз
бенавоёну пиронсолон ва
нотавонону бесарпаноҳон бароварда
месозад.

Закот амри чиҳодро қувват медиҳад
ва дар роҳи омодагии ба дифоъ аз

замин ва дифоъ аз номӯс саҳми
бузург мегузорад.

Закот норасоиҳои иҷтимоӣ
мардумро, ки дар ҳар даври замон ба
вуқӯъ мепайвандад, бартараф
мекунад.

Закот факро рошакан мекунад ва
сабаби пешравии мардуми нодор
дар касбу тиҷорат ва дигар умури
зиндаги мебошад.

Закот додан дар ҳақиқат эътимод
кардан ба худованд аст, ки ӯ ивази
молро барзиёдтар ато мекунад, чи
дар дунёву чи дар охираат.

Закот додан тасдиқ кардани
ваъдаҳои илоҳи ва умедвори аз
фазлу марҳамати худованд аст.

Бинигар дар амри рӯза, ки чи гуна
нафси инсонро ба тарки
дӯстдоштаҳои тамрин медиҳад.
Чизҳоро, ки банди мӯҳтоҷи он аст
ва бар он одат кардааст, ба хоҳири
муҳаббати худои таоло ва наздики
ҷустан ба ӯ, тарк мекунад.

Бо рӯза доштан имон тақвият
меёбад ва нафси инсон бар сабру
шикебои дар саҳтиҳои ҳаёт тобовар
мешавад.

Бо рӯза доштан ихлос барангехта
шуда муҳаббати офайдгор волотар
аз муҳаббати нафс қарор мегирад.

Ин буд, ки худованд рӯзаро "Барои ман" гуфт ва аз байни соири аъмол онро ба худаш махсус гардонид.

Бинигар дар амри ҳаҷ: Ба харҷ додани дороиву мол, тахаммули машаққатҳо, дури аз ахлу ватан, эҳтимоли воқеъ шудани хатарҳову душвориҳо, иҷобати даъвати худованд, таваҷҷӯҳ ба сӯи ӯ дар хонаи ӯ, анҷоми ибодатҳои гуногун дар заминҳои муқаддас ва машъару майдонҳои, ки назаргоҳи илоҳист ва дар замоне, ки муборактарини айём аст...

Ҳаҷ фоидаҳои зиёде дорад, ба монанди бузургдошти худои таоло ва сари таслим фурӯд овардани

анбўҳи мардумба амри ў, ёдоварии аҳволи паёмбарони пешин ва тақвияти имон бо тааллук ба муҳаббати онон.

Инчунин шиносои байни муслимин, кўшиш дар роҳи ваҳдату якпорчагии онон, барпо кардани алоқаҳову иттифоқҳо дар роҳи масолеҳи умуми ва хусусии онон.

Дар ҳақиқат ҳаҷ амрест, ки далолат ба маҳосини ин дин мекунад ва шиорест, ки далолат бар ваҳдати муслимин мекунад.

˘ ˘ ˘

МИСОЛИ САВВУМ : Амр ба ваҳдату дўсти

Шариати ислом бар ваҳдату якдили ва чамъ омадани муслимин амр мекунад ва аз тафриқаву ҷудои ва ихтилофу душмани наҳй мекунад. Ин масъалаест, ки оёт ва аҳодиси зиёде бар он далолат мекунад.

Камхирадтарин шахс манфиати ин амр ва фавоиди дуняви ва ухравии онро дарк мекунад.

Ваҳдат тамоми фасодҳои иҷтимоӣро бартараф мекунад ва асоси қувваи маънавии мардум мебошад.

Он миқдоре, ки мусалмонони нахустин аз салоҳияти аҳвол, барпо намудани аҳкоми дин ва иззату пирӯзи бархӯрдор буданд, хама ба

сабаби устувории онон дар амри ваҳдат буд. Ваҳдатро муҳофизат мекарданд, ҳаққи онро ба ҷой меоварданд ва яқин доштанд, ки он рӯҳи динашон аст.

˘ ˘ ˘

МИСОЛИ ҶАҲОРУМ : Ислом дини раҳмат ва баракат аст

Дини ислом дини раҳмату баракат ва нақўкори аст. Ба нафъ расонидан ба мардум амр мекунад. Муомилаи нек ва меҳрубониву нақўкори, ки ин дин ба сўи он фаро меҳонад ва аз хилофи он наҳй мекунад, ба мисли нури тобонест дар баҳри ситамгариву таҷовузкори, ахлоқи

рази́ла ва поймол намудани ҳуқуқҳо, ки имрӯз умумро фаро гирифтааст.

Ин буд, ки ашхоси бомаърифате аз душманони ислом ба он гаравиданд ва зери сояи мубораки он пано гирифтанд.

Ин буд, ки ин дин пайравони хешро бо ҳам пайваст намуд, то он, ки мисли як ҷасад гаштанд ва раҳмату афву бахшиш аз қалбҳо фаротар рафта дар аъмолашон зуҳӯр ёфт ва таъсире азим дар ҷалби душманон бар ҷой гузорид, то он, ки аз тобеъони ин дин шуданд ва дар маърази дифоъ аз он бархостанд. Аз онон ашхосе бо некандешиву қудрати виҷдони хеш ба азамати ин

дин пай бурд ва ашхосе дигар дар муқоиса бо дини таҳрифёфтаи худ, исломро бинобар ончи аз адлу раҳмат дарбар гиифтааст, бартар шумориданд.

˘ ˘ ˘

МИСОЛИ ПАНЧУМ : Ислом дини ҳикмату фитрат ва дини ақласт

Дини ислом дини ҳикмат, дини фитрат, дини ақлу салоҳ ва дини начот аст. Аҳкоми асли ва фаръие, ки ин дин дарбар мегирад, онро фитрати пок ва ақли солими инсон қабул мекунад ва ба он ҳамчу ҳақиқати раднопазир сар фуруд

меорад. Ҳақиқате, ки созгори ҳама давру замон мебошад.

Хабарҳои ин дин ҳама ҳақ ва ростанд. На илми қадим ва на илми ҷадид, чизеро кашф накардааст, ки бар хилофи хабарҳои шариат бошад. Балки тамоми улум ва ихтирооти замона ҳақ ва рост будани онро тасдиқ мекунад.

Муҳаққиқон ва сиёсатшиносони боинсофу ҳақпараст ба ин ҳақиқат иқрор намудаанд, ки тамоми улуми боманфиати диниву дуняви ва ё сиёсиву иҷтимоӣ, ки мавҷуд аст, ислом ба он далолат кардааст ва асоси онро баён кардааст.

Дар шариати ислом чизе нест, ки онро ақл инкор кунад, балки ақл ба рости ва дорои манфиату салоҳ будани он шаҳодат медиҳад.

Инчунин тамоми фармудаҳои ислом ва манънамудаҳои он бар асоси адл бино ёфтааст ва ори аз зулму ситам мебошад. Ба ончи шариат амр кард, хайри маҳз аст ва аз ончи наҳй намуд, шарри маҳз аст ва ё зарари он бештар аз манфиати он аст.

Ҳаргоҳ шахси соҳибназар дар аҳкоми ин дин бештар тааммул кунад, имонаш боз зиёдтар мешавад ва яқин менамояд, ки он аз ҷониби

худое нозил шудааст, ки бо ҳикмату сутуда аст.

МИСОЛИ ШАШУМ : Чиход ва амри маъруфу наҳйи мункар

Дини ислом ба чиход ва амри маъруфу наҳйи мункар мефармояд. Максуд аз чиход дафъи зарари душманонест, ки қасди таҷовуз ба ҳуқуқи ин дин ва ё пайравони онро доранд ва ё роҳи даъвату интишори онро масдуд месозанд.

Чиходе, ки ин дин ба он амр кардааст, беҳтарин анвоъи чиход аст, зеро адр он вайронкориву тамаъ ва ё ағрози нафсонии вучуд надорад. Ҳар ки дар далелҳои чиход дар китобу суннат назар мекунад ва аз

муомилоти саҳобагон бо душманон
дар фатҳи кишварҳо иттилоъ
меёбад, дарк мекунад, ки чиҳод аз
заруриёт буда ба хотири дафъи
ситами таҷовузкорону
истеъморгарон фарз гардидааст.

Амр ба маъруф ва ё корҳои
писандида ва наҳй аз мункар ва
умури зишту ҳаром аз асосҳои ин
дин аст, ки барпо доштани он барпо
доштани дин аст. Ҳама фармудаҳои
дин бар салоҳияти мардум аст ва
наҳкардаҳои он, ҳама шарру фасод
аст.

Амри маъруф ва наҳйи мункар
садди роҳи ҳар як зулму ситам ва
таҷовузкориҳо мебошад. Амри

маъруфу наҳйи мункар аз
бузургтарин заруриёти дин аст, ки
каҷравони аҳли динро бар маслаки
матини он устувор месозад. Аз
разилатҳову нописандидаҳо дур
месозад ва ононро ба сӯи ахлоқи
ҳамида ва ҳиммати оли фаро
меҳонад.

Шакке нест, ки озодии комил барои
инсон ва тобеъи қонуне набуданаш
бар зарари ўст, балки ситаме
волотар аз он нест. Фазилатҳои
ҷамъияти инсониро барҳам мезанад
ва ба ҷуз шаҳватпарастону
пастфитратон касе аз он озодии
мутлақ нафъ нахоҳад дид. Ин
даъвоест, ки ақли солим онро

намепазирад ва бо ҳеч як аз расму оинҳои мардуми ҷаҳон созгор нест.

˘ ˘ ˘

МИСОЛИ ҲАФТУМ : Савдо ва муомилот

Ончи шариати ислом аз муомилот ҷоиз шуморидааст, ҳама бар нафъи мардум ва салоҳияти онон аст. Ба мисли хариду фурӯш, қарз, иҷораҳо, мушорикатҳо ва ғайра аз манофеъи умуми, ки мардум ба он эҳтиёҷ ва зарурат доранд ва бо он аҳволи онон қарор мегирад ва ҳаёти онон ба салоҳ меояд.

Инчунин дар умури савдо шариат ризои тарафайнро шарт ҳисобида,

навишта кардани аҳду паймон ва баёни мавзӯи онро бо ҳама эҳтимолҳояш зарур шуморидааст. Ҳар муомилаеро, ки аз он имкони ба вуқӯъ пайвастанӣ зарар ва ё зулме бошад, манъ намудааст, ба монанди сӯдхури, порадиҳӣ, қиморбози ва ғайраҳо.

Ҳар ки доир ба тақрирҳои шариат дар мавзӯи муомилаҳо тааммул кунад, дармеёбад, ки ҳамаи он бар салоҳиятҳои динӣ ва дунявӣ мардум мебошад.

Ончи худованд аз касбу корҳо мубоҳ намудааст, далели вусъати раҳмати худованд ва ҳикмати комилу батамоми ӯ мебошад.

\\ \\ \\

МИСОЛИ ҲАШТУМ : Хўшиҳои ҳаёт

Ончи шариат аз хўрданиву нўшидани ва пўшиданиву заношўи мубоҳ намудааст, аз хубиҳои ҳаёт аст.

Ҳарчи ҳалол ва ба манфиат аст, шариат онро ҳалол намудааст, ба мисли донаҳо (**биринчу ҷаву гандум**), меваҳо бо тамоми анвоъаш, гўшти ҳайвонот ва тамоми ҷонварони баҳри.

Ҳарчи шариат манъ кардааст, ҳама зарарнок аст, чи бар дину ақл ва чи бар молу бадани инсон.

Ҳар чиро мубоҳ намудааст, аз эҳсони ӯ таоло мебошад ва ҳар чиро манъ кардааст, инчунин аз эҳсони ӯст, бинобар он, ки мусалмононро бо наҳй аз он, аз зарарҳо муҳофизат кардааст. Зеро камоли эҳсонуну накӯи дар ҷалби манфиат ва дафъи зарар мебошад.

Инчунин ҳар ончи шариат аз никоҳ ва издивочу ҳамсардори мубоҳ намудааст, ҳар як фардро ба ҳар андозае, ки хостаҳову рағбатҳояш зиёд бошад, қонеъ ва бениёз месозад. Ҳар як мусалмон метавонад ду, се ва ё чор зани шаръи дошта бошад.

Дар амри издивоч маслиҳати тарафайн ба инобат гирифта шудааст. Издивоч бо зиёда аз чор зан мамнӯъ мебошад, бинобар он, ки дар ин ҳол адл поймол гардида, ситаму ноадолати вокеъ мешавад. Зеро инсон ғолибан наметавонад зиёда аз ин миқдорро ҳама ҷониба таъмин намояд.

Аммо ба ҳангоми хавфи зулм ва кодир набудан ба барпо доштани ҳуқуқи ҳамсарҳо ва адл намудан байни онон, сазовор ин аст, ки бо як ҳамсар иктифо намояд.

Издивоч аз неъматҳои бузурги илоҳи ва аз заруриятҳои ҳаёт мебошад. Раво будани талоқ ба

ҳангоми адами мувофиқати зану шавҳар ва ё ба ҳангоми тангиву душвории зиндаги, **ҳалли одилона ва аз маҳосини дин аст:**

"وَإِنْ يَتَفَرَّقَا يُغْنِ اللَّهُ كُلًّا مِنْ سَعَتِهِ" (النساء: ۱۳۰).

"Агар он зану шавҳар аз ҳам ҷудо шаванд, худованд ҳар як аз ононро аз паҳноии фазлаш бениёз хоҳад кард." (Сураи Нисо:130).

˘ ˘ ˘

МИСОЛИ НУҲУМ : Ҳуқуқи мардум

Худованд байни халқаш ҳуқуқҳоеро гузоштааст, ки ҳама хайру салоҳ, эҳсони адл ва бар хилофи зулм аст. Ба мисли ҳуқуқи

волидайн, фарзандон, хешовандон,
хамсояхо, дўстон, ҳамкорон,
хамсарон ва ғайраҳо.

Инҳо ҳуқуқест аз заруриёт, ки бар
камол асос ёфтааст ва фитрату ақли
солим онро меписандад. Ҳуқуқест,
ки алоқаҳоро созиш медиҳад ва дар
он ҳуқуқҳо ҷониби маслиҳат ва
манфиати соҳиби он риоят шудааст.

Инҳо ҳуқуқест, ки манфиатҳои
умуми ва хусусиро таъмин намуда
байни афроди ҷамъият улфату
эҳтиромро барпо месозад. Ин
далели он аст, ки шариати ислом
кафили саодати башарият дар
дунёву охираат мебошад.

Мушоҳида мешавад, ки ҳуқуқҳои муқаррар намудаи ислом, дар ҳар даври замон ва дар ҳама ҳолатҳо ва урфу одатҳо созгор ва ҷавобгӯи масолеҳи иҷтимоӣ мебошад ва натиҷаҳоеро аз ҳамдигарфаҳми, ҳақориву мусоидат дар умури диниву дуняви, ҷалби хотир ва дафъи бугзу адоват эҷод менамояд.

˘ ˘ ˘

МИСОЛИ ДАҲУМ : Мерос

Интиқоли моликият ва молҳои таркнамудаи шахси мурда ва тарзи тақсими одилонаи он ба ворисонаш, масоилест, ки дар баёни улуми шаръи манзилати махсусе дорад.

Худованд ба ҳикмати мерос ишора намуда мефармояд:

"لَا تَذُرُونَ إِلَيْهِمْ أَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعًا" (النساء: ١١).

"Намедонед, ки кадом як аз он ворисон ба шумо наздиктаранд, дар нафъ расонидан." (Сураи Нисо:11).

Худованд худаш тақсими меросро вазъ намудааст ва худаш беҳтар медонад, ки ба инсон чи касе дар нафъ наздиктар аст.

Он тақсимест, одилона ва ҳар шахс одатан дӯст медорад, ки молаш мувофиқи он тақсимоти илоҳи тақсим карда шавад. Он тартибест, ки ақли солим ба хубии он эътироф менамояд.

Агар тақсими мерос ба хосту раъй ва хоҳишоти мардум ҳавола гардад, шакке нест, ки халалу ихтилоф ва носозгори ноадолати воқеъ хоҳад шуд.

Шариат ба шахс иҷозат додааст ба васият кардани қисме аз молаш дар роҳи хайр, то дасгири ӯ дар охираат бошад. Ин васият маҳсур ба сеяки мол ва ё камтар аз он аст, то ин тақрири шаръи, ки дар он масолеҳи иқтисодии мардум ба инобат гирифта шудааст, дастхўши камхирадону кўтаҳфикрон нагардад. Ононе, ки ба ҳангоми саломатии ҷисм ва камоли ақл аз сарфи мол дар роҳи хайр, бинобар хавф аз ҷаҳаннам нодори худдори мекарданд,

ба ҳангоми ҷонсупори тамоми дороии сарф намуда ҳуқуқи аҳлу фарзандонро поймол месозанд.

МИСОЛИ ЁЗДАҲУМ : Ҳудуд ва ҷазои ҷиноятҳо

Масъалаи ҳудуд ва ё ҷазо додани шахси мучрим, ки шариат ба он амр кардааст, бинобар он аст, ки ҷаримаҳо поймол кардани ҳуқуқи худованд ва ҳуқуқи бандагон мебошад. Ситам ва зулмест, азим, ки ба қавонин ва низомҳо халали бузург ворид месозад, балки умури дунёро номунтазам мегардонад.

Ҳудуд ва ҷазоҳое, ки шариат дар муқобили ҷиноятҳо қарор додааст, пеш аз ҳама дар қалби худи мучрим

хавф эҷод мекунад ва сабаби доштани ӯ аз воқеъ шудан дар ҷиноят мешавад. Зеро ҳудудҳои шаръӣ подошҳоест шадид, ки аз тасаввури он ҳар фарде ба ҳарос меояд ва иродаи ҷиноятро аз зеҳнаш хориҷ месозад. Ба монанди қатл, буридани аъзо, дарра задан, хориҷ кардан аз ватан ва ғайраҳо.

Дар ҳар як аз ҳудудҳои шаръӣ масолеҳи хусуси ва умуми вучуд дорад, ки ҳар фарди оқил онро дарк мекунад. Шарру бади ва ҷиноятҳоро наметавон дафъ намуд, магар бо ҷори кардани ҳудудҳои шариати ислом, ки дар он бар андозаи ҳар як ҷинояте, ҷазои сазоворро муқаррар карда шудааст.

˘ ˘ ˘

МИСОЛИ ДУВОЗДАҲУМ : **Манъ аз тасарруфи ноҷо дар мол**

Манъи баъзе аз инсонҳо аз тасарруф дар амволашон.

Ҳаргоҳ тасарруфи шахсе дар молаш зараровар бошад ва ё хурдсол, аҳмақ ва ё девона бошад, инчунин ашхос аз нуқтаи назари шаръ аз тасарруф кардан дар молҳояшон манъ карда мешаванд.

Ин низ аз маҳосини шариат аст, ки ба хотири ҳифзи моли инчунин ашхос, ононро аз тасарруфи ноҷо дар амволашон манъ мекунад. Чун зарари тасарруфи онон пеш аз ҳама

ба худашон ворид мешавад ва зарари он бештар аз нафъи он аст, муваққатан манъ намудани онон ба масолах ва манфиати худи онон аст.

Инчунин ин ҳукми шаръи дигаронро иршод ба тасарруфи нек ва оқилона дар дороиву амволашон мекунад.

˘ ˘ ˘

МИСОЛИ СЕЗДАҲУМ : Аҳду паймон дар муомилот

Машруияти аҳду паймон ва иттифоқҳое, ки мутааллиқ ба ҳуқуқи моли аст ва нигошта кардани он.

Ин ба хотири ҳимояи ҳуқуқи моли мардум, зоил намудани шакку

шубҳа ва пешгири аз ихтилофот дар аҳду паймон мебошад.

Муомилоте, ки барқарор кардани аҳду паймон дар он ва нависта кардани он зарури аст, ба монанди гузоштани моли амнат дар назди касе, замонат додан, қарз додан, ба кафолат гирифтани ва ғайраҳо, ки ба ҳангоми воқеъ шудани ихтилоф ва ё инкор, ба суи он муроҷиат карда мешавад.

Дар навиштани аҳдномаҳо ва муҳофизати он манфиатҳои зиёдест, ба мисли ҳифзи ҳуқуқ, паҳноии доду гирифт, барпо доштани адолат, салоҳияти аҳволи мардум ва устувор

намудани асосҳои муомилот
мебошад.

Агар ин васиқаҳову аҳдномаҳо
вучуд намедошт, қисми зиёде аз
муомилот ва доду гирифти мардум
ба табоҳи мепайваст.

˘ ˘ ˘

МИСОЛИ ҚОРДАҲУМ : Қарз ва садақот

Ноил шудан ба аҷру савоб дар
муқобили накӯи ба мардум, бо қарз
додан ва ё садақа кардан ва боз
гардонидани худованд ба шахси
садақақунанда айнан моли
сарфкардаи ўро ва ё бадали онро, ин
худ аз роҳҳои беҳтарини ба даст

овардани ачру савоб мебошад, бе он, ки ба соҳибаш зараре ворид шавад. Балки дар он аз масолеҳи гуногуни мардум, ба монанди бароварда кардани ҳочатҳо, сабук сохтани мӯсибатҳо ва ҳусули хайру накӯи умурест, ки наметавон ба шумор овард.

Оне, ки молашро дар роҳи худо сарф кардааст, боз ба худаш баргардонида мешавад. Дар назди худованд ба ачре фаровон ноил мешавад ва инчунин дар назди бародари мӯъминаш фазилату икромро соҳиб мегардад. Бо вучуди он, ки баракат дар молаш афзун мегардад, калбаш фараҳманд

мешавад ва улфату муҳаббати
бародари ҳосил мегардад.

˘ ˘ ˘

МИСОЛИ ПОНЗДАҲУМ : Ҳалли ихтилофот

Асосҳое, ки шариат барои бартараф
кардани хусуматҳо, ихтилофоту
ишкелот ва ҳалли ниқошҳои
тарафайн муайян намудааст, мабни
бар адолат, мувофиқи фитрат ва
раҳои аз урфу одатҳои ҷоҳилона
мебошад.

Ҳаргоҳ даъвогаре ҳаққашро талаб
намуд, пеш аз ҳама аз ӯ далелу
ҳуҷҷат ва исботи он дархост карда
мешавад. Чун тавонист даъвои

хешро бо бурҳон исбот кунад ва собит намояд, ки ҳақ бар ҷониби ўст, даъвои ў қабул карда мешавад. Аммо чун натавонист даъвои хешро исбот намояд, ба тарафи муқобил, ки даъвои ўро рад менамояд, ба номи худои таоло қасам дода мешавад ва аз ў ҳаққе дархост намешавад.

Вале ба ҳангоми иштибоҳ ва бароба будани муҳолифон дар ҷиноят, шариат бар сабили сулҳи одилонае, ки муносиби ҳар қазияҳо ва роҳи ҳалли тамоми мушкилот аст, иршод менамояд.

Шариат ба тариқе, ки холи аз зулму ситам буда мучиби воқеъ шудан дар

маъсият набошад ва бар нафъи мардум бошад, ба сӯи он фаро мехонад, хусусан дар масоили ҳалли ихтилофот.

Дар баробари ҷазои ҷиноятҳо ҳама кас, чи соҳибқудрату нотаваон, чи сардору тобеъ ва чи сарватманду фақир, ҳама кас яксон ва баробарҳуқуқ мебошанд.

Аҳкоми шариат ба андозае мувофиқ ба адлу фитрат аст, ки ҳар як соҳиби хусуматро қонеъ мегардонад.

МИСОЛИ ШОНЗДАҲУМ : Амр ба машварат

Дини ислом ба маслиҳату машварат кардан дар умури дини ва дуняви

аҳамияти махсус медиҳад. Ононро, ки дар тамоми умури дохиливу хориҷиашон байни ҳамдигар машваратро барпо медоранд, сано фармудааст.

Ин асосе мебошад, ки ҳар як соҳибхирад онро нақў мешуморад. Ин роҳи ягонаест дар паймудани тариқи салоҳиятнок ва беҳтарин василаест дар ноил шудан ба мақсаду ҳадафҳо, дар ёфтани натиҷаи дуруст ва дар пеш гирифтани роҳи адолат.

Ҳар миллате, ки ин асоси бузургро барпо намояд, хайру салоҳи азимеро ба даст меорад.

Ҳаргоҳ донишу маърифати мардум
рӯй ба пешрави ниҳад ва афкори
онон ба паҳнои гаравад, ба ҳамон
андоза эҳтиёҷоти онон ба барпо
доштани машварат зиёдтар
мегардад.

Чун дар ибтидои ислом мусалмонон
ин асло барпо намуданд ва онро
дар умури диниву дунявиашон
татбиқ намуданд, тамоми умури
онон муназзам ва барқарор гардид
ва аҳволи онон рӯй ба сӯи бартари
ниҳод. Онгоҳ, ки мусалмонон аз ин
асли азим рӯй бартофтанд ва
асосҳои онро паси сар гузоштанд,
дар дунё ва динашон рӯй ба қоҳиш
ниҳоданду пароканда шуданд, то ба

он ҳоле расиданд, ки имрӯз
мушоҳида мекунем.

Агар мусалмонон ба дини хеш
бозгарданд ва дар корҳояшон
машваратро барпо намоянд,
ихтилофоти онон бартараф гашта,
растагору пирӯз хоҳанд шуд ва аз ин
зиллату хори, ки имрӯз дар онанд,
начот хоҳанд ёфт.

\\ \\ \\

МИСОЛИ ҲАБДАҲУМ : Ислом ислоҳгари дин ва дунё аст

Ислом ҳамон тавр, ки ба умури
дини эҳтимом медиҳад, инчунин ба
умури дуняви низ аҳамияти махсус
додааст. Салоҳи дину дунёро чамъ

намудааст ва масолеҳи рӯҳу ҷасадро ба ҳам пайваستاаст.

Ин амрест, ки Қуръон ва суннат ба он ташвиқ менамоянд ва ба барпо доштани умури дини ва ҳам дуняви фаро мехонанд. Зеро ҳар як аз умури дуняви ва ухрави созгор ва алоқаманди ҳамдигаранд.

Худованд бандагонашро барои парастииш ва барпо доштани ҳуқуқҳои халқ намуд. Ба онҳо ризку рӯзии муайяноро ҷори намуд ва сабабҳои ба даст овардани онро фароҳам сохт, то ба василаи он ба ибодати ӯ қуввату имдод дарёбанд. Ба василаи он корҳои мутааллиқ ба дунё ва охирати ононро созгор намудааст.

Шариат танҳо ба такомул ва парвариши рӯҳ иктифо накарда, балки ба масолеҳ бадан низ эҳтимом додааст. Аз пайравии лаззатҳову шаҳавот ва побанди ба он наҳй фармуда ба тақвият додани масолеҳи қалбу рӯҳ иршод намудааст.

\\ \\ \\

МИСОЛИ ҲАЖДАҲУМ : Алоқаи илму дин ва давлатдори

Шариати ислом илму донишу диндори ва ҳукмрониву давлатдориро ба ҳам пайваст намуда вобастаи ҳамдигар гардонидааст. Илму дин ҳукуматро барқарор мекунанд, ки бар асоси он ҳукму

салтанат бино меёбад. Зимомдори
вобаста ва пойбанди илм ва дин аст,
ки ҳикмату роҳи рост ва салоҳу
начот дар он аст.

Ҳар ҷо, ки дину давлат ба ҳам
пайваस्ताаст, тамоми умур ба саоҳ
омада аҳволи мардум рӯй ба
беҳбуди мениҳад. Чун яке аз инҳо аз
ҳам ҷудо гардад, низом халал
меёбад, хайру салоҳ зоеъ мегардад,
тафриқа воқеъ мешавад ва қалбҳо аз
ҳам дур шуда аҳволи мардум ба
шикастагиву пасти мепайвандад.

Ҳар қадар, ки илму дониш вусъат
ёбаду маданияту ирфони мардум
гуногун шавад ва ихтироёт зиёд
шавад, чизе пайдо намешавад, ки

бар хилофи далолати Қуръон бошад. Шариати ислом ҳеч гоҳ ба пешравиҳои башарият зиддият ва ё халале эҷод намекунад.

Шариат чизеро наовардааст, ки муҳол бошад ақл онро инкор кунад, балки ҳама умури шаръиро ақли солим мепазирад ва шриатро ҳамчу роҳнамои хеш дар тамоми умур қабул менамояд.

МИСОЛИ НУЗДАҲУМ : Шариат созгори илм ва ақл аст

Шариат чизеро наовардааст, ки илми ҳозир хилофи онро собит карда бошад. Ин далолат бар он мекунад, ки ончи худованд фуруд

овардааст, мўҳкаму собит ва созгори
ҳама давру замон мебошад.

Ин аслест, ки ҳар як соҳибақл
метавонад онро дар натиҷаи ҷустуҷў
аз ҳақоики илми, ҷамъи маълумоту
кашфиётҳо ва омўзиши ҳодисаҳои
табии ва ғайраҳоро ба тафсил
биёмўзад ва ба натиҷаҳои дастрас
гардад, ки ақро ба ҳайрат андозад.
Кашфиётро пайдо нахоҳад кард, ки
муҳолифи хабарҳои Қуръону суннат
бошад. Балки ҳамаро мутобиқи
xabарҳои осмони хоҳад ёфт. Хоҳад
дарёфт, ки китоби худованд
баёнғари ҳама чиз аст ва ҳар кўчаку
бузургро дар бар гирифтааст.

˘ ˘ ˘

МИСОЛИ БИСТУМ : Футӯҳоти исломи

Назаре ба футухот ва кишваркушоиҳои ислом бияндозем, хоҳем дарёфт, ки ба андозае вусъату паҳноии он бузург аст, ки таърихи башариятро ба тамои дигаргун намудааст. Муқовиматиҳои муқоризони ислом ва қорнамоиҳову пирӯзиҳои онон ақлҳоро ба шигифт овардааст. Бо вучуди дасисаҳои душманон ва муқовиматиҳои шадиди онон, исломи азиз бар азамату эҳтироми хеш устувор мондааст ва асрҳое тӯлони ҳукмрони аксарияти сарзаминҳои рӯи замин будааст.

Назаре ба манбаъи ин дини оламшумул кунем, ки чи гуна сокинони ба ҳам мухолифи нимчазираи Арабистонро, ки дар тафриқаву душманиҳо ба сармебурданд, тавонистааст зери парчами як дин муттаҳид намояд. Ҳама адовату душманиҳои ононро барҳам задааст ва ба ивази он бародарии диниро чойгузин кардааст.

Пайравони ислом, ки ресмони илоҳиро маҳкам гирифтанд, кишварҳои ҷаҳонро, якеро аз паси дигаре фатҳ намуданд ва ба ҷори намудани ин маслаки ҷадиди илоҳӣ пардохтанд. **Дар муқаддимаи мухолифони онон ду давлати**

бузургу соҳибқудрат: Эрону Рум меистоданд. Ду давлате, ки кавитарини миллатҳо буданд ва мулке азим доштанд. Тамоми кишварҳои ҷаҳони онрӯз зери тасарруфи онон буд. Дорои қувваҳои бузурги ҳарби буданду адади бешумореро аз лашкариён доштанд. Мусулмонон буданд, ки ин ду қувваи бузургро шикаст доданду аз ҳам пошиданд ва нишоне аз он боқи нагузоштанд. Ин ба фазли дин ва қуввати имони онҳо буд. Побандиву устувории мўҳками онон буд, ки худованд нусраташон дод, то он, ки исломи азизро ба шарқу ғарб интишор доданд.

Ин аз нишонаҳои илоҳиву бурҳони дини ӯ ва аз мӯъҷизоти расули акрам (с) буд.

Тамоми халқҳои ҷаҳон ҷун ҳақро мушоҳида намуданд, бо ихтиёри хеш ва оромиши хотир ба ин дин гаравиданд, на бо қаҳру маҷбурият. Бар хилофи даъвоҳои нависандагони муосир, аз шарқшиносон ва ғайраҳо, ки маншаъи фикри онон аз душманони ислом мебошад. Онҳо даъво менамоянд, ки интишори ислом ва футӯҳоти ҳайратангези он мабни бар умури модди ва омодагиҳои ҳарбии онон асту бас. Пирӯзиҳои мусалмононро ба сабаби заъфу сустии давлати Эрону Рум ва дар

муқобили он қуввати
сахронишинони араб мепиндоранд.
Ин ҳалли онон мабни бар тасаввури
хато ва сатҳи мебошад. Зеро арабҳо
дар он замон қуввати моддие
надоштанд, ки бо кўчактарин
ҳукумат муқовимат намоянд. Чи
расад ба муҳорибаи ҳукуматҳои
бузургу тавонгаре, ки дар замони
хеш ҳамтоне надошт. Чунин
ҳукумати бузургро мусалмонон бо
қуввати имону азми хеш пора
намуданд ва ба ҷои қонунҳои
золимонаи онон аҳкоми Қуръон
китоби осмони ва дини одилу
оламшумулро ҷори намуданд.

Имкон надорад, ки пирӯзиҳои
мусалмонони араб дар аввалҳои

ислом бо қуввати моддиашон бошад. Балки ин даъвои ононест, ки мехоҳанд бар ислом таъна ворид созанд ва ҳақоиқи онро инкор намоянд. Онҳо ин каломро аз он шарқшиносоне гирифтаанд, ки манҳачашон муҳорибаи ислом ва сиёҳ кардани он аст.

Шакке нест, ки интишори ин дини бузург, устувории он дар муқобилияти душманон ва бақои он ба муддати асрҳои тўлони далели он аст, ки ин дин дини ҳақ аст.

Агар мусалмонон қувваи моддии кифояткунандае медоштанд, ки битавонанд муҳолифонашонро ба тамом аз байн бубаранд, лаҳзае ин

фурсатро аз даст раҳо намесохтанд ва дар ҷаҳон ба ҷуз ислом дини дигаре боқи наместанд ва тамоми мардуми ҷаҳон новобаста аз миллату наҷодҳояшон, онро ихтиёри ва бо ризои том қабул мекарданд. Зеро он дини ҳақ, дини фитрат ва дин ислоҳ мебошад. Вале муборизаҳои шадиди душманони он ва дар муқобил заъфу нотавонии мусалмонон ва тафриқаву ихтилофи онон сабаби асосии боз истодани ин дин аз пешравиҳо дар асри ҳозир мебошад.

~ ~ ~

МИСОЛИ БИСТУ ЯКУМ

Мисоли воқасин

чо меъи мисолҳои собиқ

Дини ислом мабни бар ақоиди дурусту нофеъ, ахлоқи сутудаи инсонии, оромиши рӯҳи ва салоҳи аҳволи мардум мебошад. Мабни бар баркандани решаҳои бутпарасиву инсонпарастии буда амр ба ихлоси ибодат мекунад. Тамоми хурофот ва одатҳои, ки хилофи ақлу воқеъ аст, инкор мекунад ва ба сӯи салоҳу дафъи шарру фасод, адолат ва бартараф кардани зулму ситам ва ба сӯи камолоти олии инсонии фаро мекунад.

Ин мавзӯест, ки ҳар мусалмони бохабару равшанфикр метавонад

онро бар вачхе, ки мувофиқи ҳоли ин замон бошад, баён намояд.

Бо зикри ин ибораҳои кӯтоҳ, ки дарбаргирандаи усул ва қавоиде мебошад, ки бо он камолу азамати ҳақиқии ислом шинохта мешавад, иктифо менамоем.

Поёни сухани мо ситоиш ва сано ба худованди якто ва салому дуруди беинтиҳо ба Муҳаммади Мустафо ва бар оли ӯву саҳобаҳо, то ба рӯзи ҷазо.

Абдурахмони Саъди

˘ ˘ ˘